

Rozdělení geografie – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

20. září 2006

- Obory geografie**
- **planetární geografie** (zkoumá např. tvar, pohyby Země,)
 - **kartografie** (zabývá se mapami)
 - **fyzická geografie**
 - meteorologie
 - hydrologie
 - klimatologie
 - geomorfologie
 - další
 - **sociální geografie**
 - socioekonomická sféra
 - geografie obyvatel a sídel
 - ekonomická geografie
 - politická geografie
 - **regionální geografie**

↓další látka

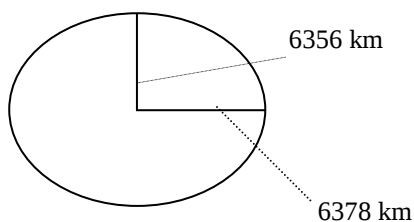
Opakování planetární geografie – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

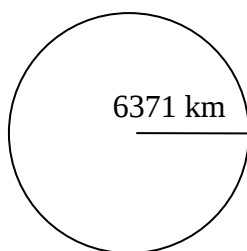
20. září 2006

Vesmír – Mléčná dráha – Sluneční soustava – Země

Tvar Země – **geoid** – těleso, které nejlépe vystihuje tvar Země, nedá se na něm však počítat
– **rotační elipsoid** – zjednodušený tvar Země, zploštělý na pólech

– **referenční koule** – koule s jedním poloměrem 6371 km

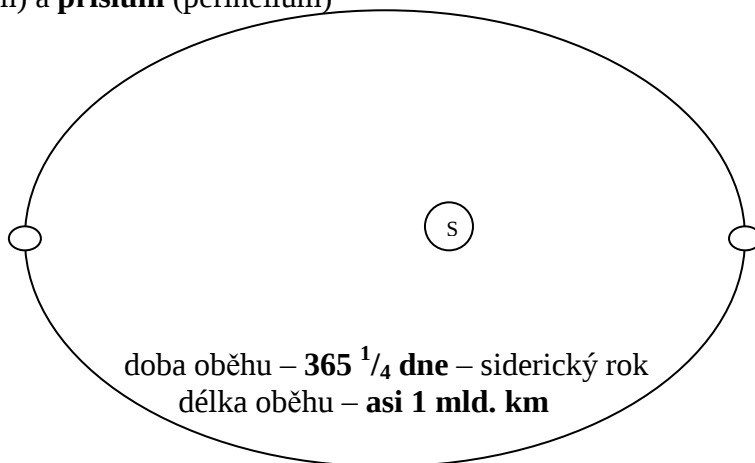
Délka rovníku – 40 000 km
poledníku – 20 000 km

Pohyby Země – 1/ **oběh** Země **kolem Slunce**
– 2/ **rotace** Země **kolem vlastní osy**
– 3/ **rotace** Země a Měsíce **kolem společného těžiště** – barycentrum

add 1/

Oběžná dráha má tvar **elipsy**, Slunce neleží ve středu dráhy, během roku nastává **odsluní** (afélium) a **přísluní** (perihélium)

3 – 4. 7.
afélium
152 mil. km

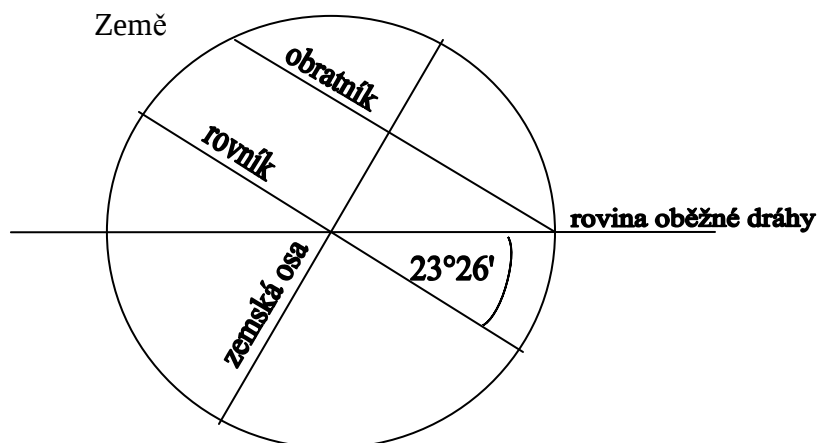

3 – 4. 1.
perihélium
147 mil. km

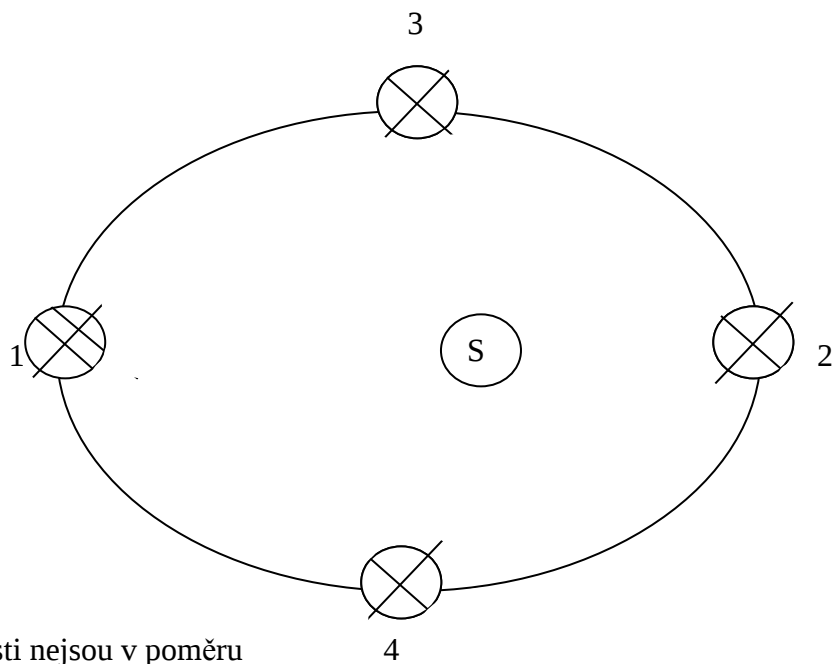
ZEMĚPIS

add 2/

Zemská osa je skloněná k rovině oběžné dráhy o $23^{\circ}26'$

Sklon zemské osy je **základní příčinou střídání ročních období.**

velikosti nejsou v poměru

- 1/ Severní konec zemské osy je nejvíce přikloněn ke Slunci, 21. – 22. 6. → **letní slunovrat**
Na severní polokouli začíná léto. Sluneční paprsky dopadají v poledne kolmo na obratník Raka ($\varphi = 23^{\circ}26'$ s.š.)
- 2/ Jižní konec zemské osy je nejvíce přikloněn k Slunci 22.12. → **zimní slunovrat**
Na severní polokouli začíná zima. Sluneční paprsky dopadají v poledne kolmo na obratník Kozoroha ($\varphi = 23^{\circ}26'$ j.š.)
- 3, 4/ Sluneční paprsky v poledne dopadají kolmo na rovník ve dnech 21.3. a 23.9. Nastává **jarní a podzimní rovnodennost** – den i noc stejně dlouhé

ZEMĚPIS

Léto na severní polokouli nastává v aféliu. Hlavní příčinou je úhel dopadu slunečních paprsků!

Obratník – rovnoběžka, na kterou mohou ještě dopadat sluneční paprsky kolmo (max. zeměpisná šířka)

Raka – $23^{\circ}26'$ s.š.

- sluneční paprsky dopadají **kolmo 21.6.**
- státy, kterými prochází – Mexiko, Kuba, Alžír, Egypt, Libye, Indie, Taiwan, Myanmar, Bangladéš, další

Kozoroha – $23^{\circ}26'$ j.š.

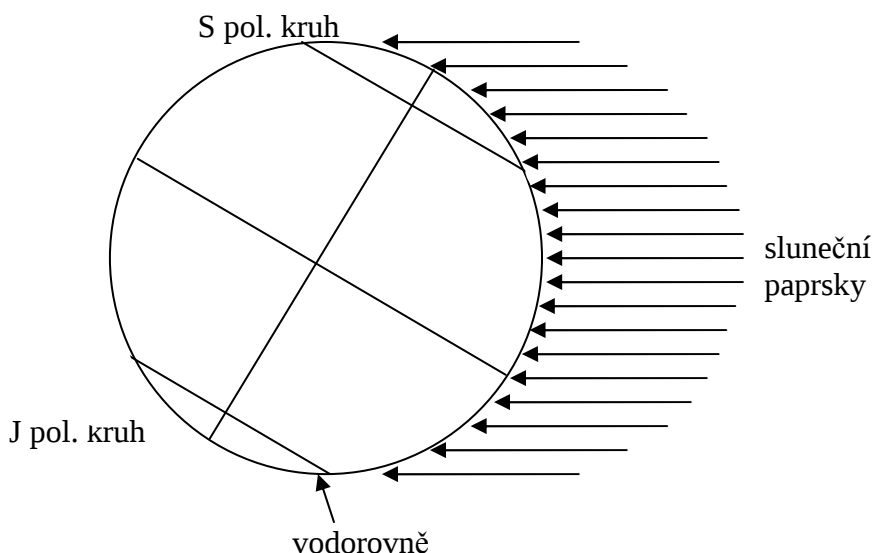
- sluneční paprsky dopadají **kolmo 22.12.**
- státy, kterými prochází – Chile, Paraguai, Brazílie, Namibie, Botswana, Austrálie, N.Kaledonie, další

Rovník – kružnice, průsečík roviny kolmé na osu zemské rotace, zároveň prochází středem Země

- nejdelší rovnoběžka – 40 000 km, $\varphi = 0^{\circ}$
- sluneční paprsky na rovník dopadají **kolmo za rovnodennosti**
- místa na Zemi, kterými rovník prochází – **ústí Amazonky**
 - **sev. okraj Victoriina jezera**
 - **půlí Sumatru**

Polární kruhy – rovnoběžky, na které dopadají sluneční paprsky v poledne vodorovně a to:

- a/ za zimního slunovratu na severní polární kruh
- b/ za letního slunovratu na jižní polární kruh

$$\varphi = 66^{\circ}27'$$

Póly, pol. kruhy a obratníky vymezují matematické **klimatické pásy**.

ZEMĚPIS

Zemská rotace – rotace proti pohybu hodinových ručiček $Z \rightarrow V$

- **1 otočka asi za 24 hodin**

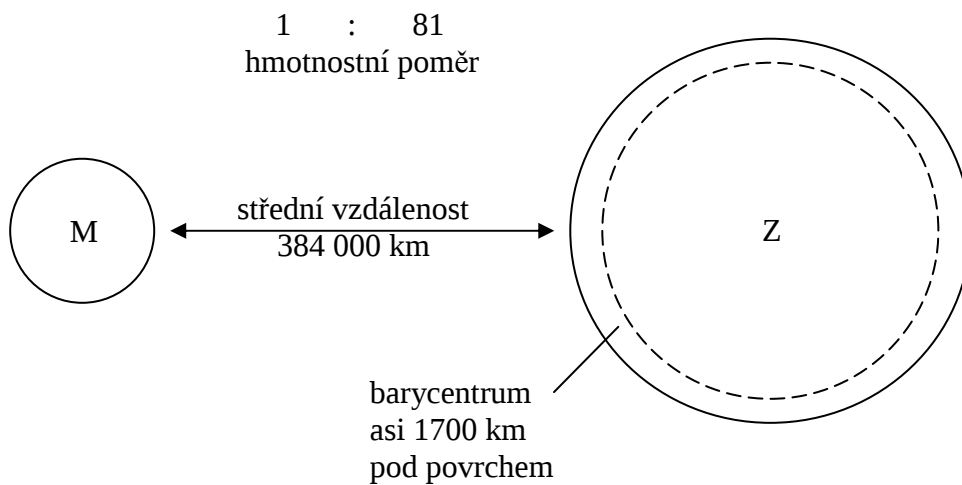
- úhlová rychlost rotace – **15° za hodinu**

- **důsledky rotace** – zploštění Země na pólech

 - střídání dne a noci

 - Slunce, hvězdy a planety se zdánlivě pohybují

add 3) **Rotace kolem barycentra – těžiště soustavy Země – Měsíc**

Po eliptické dráze **kolem Slunce neobíhá zemský střed**, ale barycentrum. Rotace kolem barycentra má velký význam při vzniku dmutí.

↓další látka

Slapové jevy – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

22. září 2006

Jedná se o **pravidelné klesání a stoupání mořské hladiny** (příliv a odliv)

Slapové jevy jsou způsobeny – **přitažlivými silami Měsíce a Slunce**
– **odstředivou silou Země při rotaci kolem barycentra**

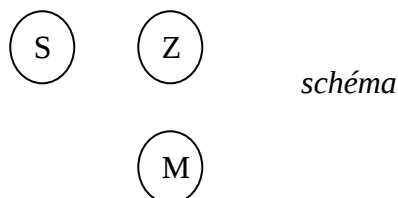
Príťažlivá síla Mesiaca je **2,2 x silnejšia** než príťažlivá síla Slunce.

Velikost dmutí závisí na – **vzájemné poloze Slunce a Měsíce**
– **členitosti reliéfu (pobřeží)**

Vzájemná poloha – jestliže se S, M a Z nachází **v jedné rovině**, (úplněk nebo nov) pak se výsledné síly působení **sčítají** a nastává tzv. **skočný (největší) příliv**

– naopak, když spojnice SZM/ SMZ **svírají pravý úhel**, tak se výsledné síly působení **odečítají a nastává hluché (nejmenší) dmutí**

Největší přílivy – **Fundy Bay** – 18 m
 – Normandie – 15 m
 – Bristol – 14 m

pororocco – přílivová vlna do Amazonky

↓další látka

ZEMĚPIS

Zeměpisné souřadnice – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

22. září 2006

zeměpisná šířka – φ

– je úhel mezi rovinou rovníku a normálou v určovaném bodě.

rovnoběžky – jsou spojnice všech bodů o stejné zeměpisné šířce (0° – 90°)

zeměpisná délka – λ

– je úhel mezi dvěma polorovinami vycházející ze zemské osy, první prochází bodem zvoleným jako základní, druhá určeným bodem

poledníky – jsou spojnice všech bodů stejné zeměpisné délky

- počáteční poledník je poledník, který prochází hvězdárnou v Greenwichi
- od roku 1883 je tento poledník mezinárodní
- dříve byl ferrský poledník, procházel Kanárskými ostrovy

zeměpisná síť – vyberou-li se pouze rovnoběžky a poledníky s pravidelnými intervaly

$\Delta\varphi$ a $\Delta\lambda$, vznikne zeměpisná síť

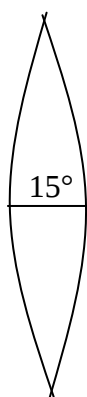
- sférický lichoběžník omezený dvěma sousedními rovnoběžkami a dvěma sousedními poledníky se nazývá pole sítě

časová pásma – protože Slunce kulminuje nad jednotlivými místy postupně od V k Z, má každý poledník svůj místní čas

posun o 1° – 4 časové **minuty**

o 15° – 1 časová **hodina**

- pro zjednodušení byl svět rozdělen na 15° **široké sférické dvojúhelníky**

časová pásma

středoevropský čas +1h

ZEMĚPIS

datová mez – stanovena dohodou

- vede po 180° poledníku neobydlenými oblastmi Tichého oceánu
- přestupujeme-li dat. mez z V polokoule na Z polokouli, získáme jeden den, opačným směrem den ztratíme

další látka

Sociální geografie – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

14. ledna 2007

geografie obyvatelstva a sídel

vývoj počtu obyvatel – k rychlejšímu zvyšování počtu obyvatel dochází až od 18. stol.
v souvislosti s urychleným vývojem, který vedl k zlepšení životních podmínek lidí.

V letech 1960 - 1970 přesahoval roční přírůstek obyvatelstva 2 %, **dnes činí asi 1,5 %**,
do budoucna bude mírně klesat.

pojmy – hrubá míra porodnosti (**HMP**) – udává počet živě narozených dětí připadajících
na 1000 obyvatel v jednom roce
– porodnost vyjádřena HMP – v ‰ (promilích)

– hrubá míra úmrtnosti (**HMÚ**) – udává počet zemřelých lidí na 1000 obyvatel
v jednom roce
– úmrtnost vyjádřena HMÚ – v ‰

– přirozený přírůstek (**PP**) – $PP = HMP - HMÚ$
– úbytek – PÚ – záporný rozdíl – více úmrtí

– úhrnná plodnost (**ÚP**) – je to průměrný počet dětí, které porodí živě 1 žena během
svého plodného období

– kojenecká úmrtnost (**KÚ**) – úmrtnost dětí v prvním roce života – v ‰
– počet zemřelých dětí do 1. roka života na 1000 živě
narozených

Demografická revoluce – je globální proces doprovázený vysokým PP a vyznačující se
změnou reprodukčního chování obyvatel
– má 4 fáze

- 1. fáze** – primitivní reprodukční chování (velká ÚP)
 - vysoká úmrtnost, špatná zdravotní péče, velká KÚ, zdravotní rány
 - neplánované rodičovství, žádná antikoncepce, malý PP

ZEMĚPIS

2. **fáze** – prudký pokles úmrtnosti (odstranění příčin – žádný hladomor, lepší zdravotní péče, hygiena)
 - stagnace HMP
 - výrazně narůstá PP (HMP zatím neklesá)
3. **fáze** – pokles porodnosti – důvody – změna ekonom. významu dětí
 - rovnoprávnost žen
 - zavedení povinné školní docházky
 - odklon lidí od církve
 - antikoncepce
 - protipopulační politika státu
4. **fáze** – po demografické revoluci
 - nízká HMP a HMÚ
 - lidé se dožívají vysokého věku, dobrá zdr. péče, soc. péče, bohatý stát, vyspělá civilizace

DR je proces také historický. Začala v západní Evropě v 18. stol. Netrvá všude stejně dlouho.

př. Francie – 150 let
Korejská rep. – 70 let
...

Dnešní svět je v různých fázích DR.

věková pyramida – skladba obyvatelstva
– podíl obyvatel v určitých věkových skupinách

střední délka života při narození – naděje na dožití při narození
– věk, kterého se narozené dítě dožije za předpokladu, že úmrtnostní poměry zůstanou stejné jako v době jeho narození

Je také měřítkem kvality života.

Rozmístění obyvatelstva na Zemi – značně nerovnoměrné
– více než polovina lidstva je soustředěna na 5 % plochy pevniny
– 5 nejlidnatějších států světa – Čína (1,3 mld.)

- Indie (1 mld.)
- USA (300 mil.)
- Indonésie (250 mil.)
- Brazílie (180 mil.)

ZEMĚPIS

přírodní podmínky ovlivňující rozmístění – klimatické pásy
– vzdálenost od pobřeží
– nadmořská výška

ekumena – území trvale osídlená člověkem a hospodářsky využívaná
– asi 43 % souše

subekumena – území přechodně osídlená člověkem
– asi 37 % souše

anekumena – neosídlená území
– 20 %

oblasti světa s nejvyšší hustotou zalidnění – USA – pobřeží Kalifornie, vých. pobřeží
– J. Amerika – Sao Paulo, Rio de Janeiro
– Evropa – Porúří, Padánie
– Asie – Indoganžská nížina, Bangladéš,
vých. Čína, Taiwan, Japonsko,
Jáva, Nil

urbanizace – v ČR asi 75 %
– je podíl městského obyvatelstva

suburbanizace – stěhování lidí na venkov

aglomerace – seskupení sídel kolem velkoměstského jádra, vzniká srůstem původního velkoměsta se sídly

konurbace – seskupení více městských aglomerací
– největší v Porúří, Katowice

megapole – rozsáhlá urbanizovaná území tvořená řadou aglomerací, představující celosvětově významnou koncentraci hospodářských aktivit

– Boston - Washington, San - San (Kalifornie), Tókaido (Japonsko)

další látka

Politická geografie – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

14. ledna 2007

v současnosti je asi 194 států

definice státu – určité, přesně vymezené území (státní **hranice**)
– stálé **obyvatelstvo**
– **vláda** – systém moci, který zabezpečuje výkon potřebných fci
– organizovaná **ekonomika**
– **dopravní, komunikační systém**
– **suverenita** – státní svrchovanost – mezinárodní uznání této suverenity
podmiňuje nezávislost

nejstarší státy – Japonsko, Etiopie, Čína,..

Forma vlády – monarchie – vládne jeden panovník, titul je často dědičný v rámci
panovnického rodu (král, císař, sultán,..)

absolutní – prakticky neomezená moc – arabské země (Brunej,
Saudská Arábie,..)

konstituční – čestná reprezentativní role hlavy monarchie
– parlament, Japonsko, Spojené království, Švédsko

– republika – státní zřízení, ve kterém si občané státu volí představitele do čela
nejvyšších úřadů a institucí
– hlavou státu je prezident

prezidentské republiky – prezident přímo volen občany, má největší
pravomoce ve správě státu (USA, Rusko,..)

parlamentní republiky – prezident je spíš symbolickou hlavou státu
(ČR, ...)

parlamentně-prezidentské republiky – prezident volen občany, silné
postavení premiéra (Francie,..)

Formální existence demokratických institucí nezaručuje demokratický vládní systém.

de jure – dle práva

de facto – ve skutečnosti

ZEMĚPIS

Podle míry **centralismu** (koncentrace moci v centru) rozlišujeme státy –

unitární – jedno hlavní centrum

federální – přenos pravomocí centrální vlády na orgány federovaných jednotek
(federativní státy)

– 23 federací – USA, Kanada, Indie, Brazílie, Rusko, Austrálie,
Německo a další...

regionální – Japonsko, Čína, Francie, Itálie,...

HDP – hrubý domácí produkt – ukazatel síly ekonomiky (síla státu)

– je hodnota veškeré produkce (výrobků i služeb) vytvořené v určitém státě za 1 rok

– vyjádřena v USD

celkové HDP – hospodářská síla státu

HDP na obyvatele – dle směnných kurzů – $(\text{HDP} / \text{obyv. ER})$

– dle parity kupní síly – $(\text{HDP} / \text{obyv. PPP})$

– přepočet na spotřební koš

další látka

Geografie náboženství – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

14. ledna 2007

Vedle etnických a sociálních rozdílů je dalším důležitým faktorem diferenciací **religiozita**.

↑
náboženská příslušnost

- ovlivňuje rozšíření obyvatelstva
- jedna z hlavních příčin konfliktů včetně válek

animismus – obecné označení náboženství, které se opírá o přírodu, zvířecí náboženství – africká náboženství, jsou jich stovky

polyteismus – starší, postupně mizí, vytlačuje je monoteismus

monoteismus – nejstarší je judaismus, dále křesťanství a islám

etnické náboženství je takové, kde drtivá většina věřících je jednoho národa
třeba judaismus – židé
šintoismus – japonci
hinduismus – indové

Křesťanství – vzniká s nástupem našeho letopočtu
– opírá se o Bibli – 4 evangelia
– ke křesťanství se hlásí asi 2 mld. obyvatel
– 3 proudy – katolíci
– protestanti
– pravoslavní

– současným centrem je Vatikán

Islám – vzniká roku 622 n. l. – nejmladší
– hidžra – útěk proroka Mohameda z Mekky do Mediny
– Alláh – bůh
– Korán – posvátná kniha
– 5 zásad islámu – vyznání víry
– modlitba 5x denně
– almužna duchovním
– půst
– pout' do Mekky

ZEMĚPIS

- k islámu se hlásí asi 1 mld. obyvatel
- 2 proudy – sunnité – asi 90 %
 - šíité – 10 %
- muezin – svolávač věřících

Judaismus – asi nejstarší

- etnické náboženství – židé
- posvátná kniha – Bible starý zákon
- země Kanaan – Palestina
- David, syn Šalamoun – králové
- diaspora – rozptýlení židovského národa po světě

Hinduismus – etnické náboženství

- Indie, Nepál
- 0,75 mld. věřících
- polyteistické náboženství

Buddhismus – vznik asi 6. stol. př. n. l.

- asi 360 mil. věřících
- zadní Indie

Šintoismus – Japonsko

- božstvo Kami – tisíce bohů

další látka

Geografie konfliktů – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

14. ledna 2007

války občanské
etnické
náboženské
sociální

mezistátní konflikty – regionální
– světové
– lokální
– intervence – jeden stát zasahuje do dalšího státu

separatismus – snaha nějakého etnika se osamostatnit uvnitř státu a mít vlastní stát
– Indie – Kašmír
– Srí Lanka – Tamilové
– Gruzie – Abcházie

národně osvobozenecý boj – Indonézie – Východní Timor

guerilla – partyzánské hnutí – třeba kvůli separatizmu
– Kambodža – Rudí Khmérové
– Kolumbie – drogové války
– Peru – světlá stezka

terorismus – způsob zastrašování

Integrace – vojensko politické – OSN (organizace spojených národů)
NATO (north atlantic treaty organisation)
Commonwealth (britské společenství národů)
....
– hospodářské
– ekonomické – EU (evropská unie)
OPEC (organizace zemí vyvážející ropu)
NAFTA (north atlantic free trade asociation)
EFTA (european free trade asociation)
....

další látka
↓

Regionální geografie – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

14. ledna 2007

regionalizace – postup, který vede k vymezení regionů

fyziografické

x

socioekonomické

stálá situace

nestálá situace

socioekonomické regiony

- Severní Amerika
- Latinská Amerika
- Západní Evropa
- Východní Evropa
- státy SNS (Rusko, býv. SSSR)
- Čína (a Mongolsko, KLR)
- Japonsko (a Korea)
- Severní Afrika (a JZ Asie)
- Jižní Asie
- JV Asie
- Austrálie a Oceánie
- Subsaharská Afrika

Latinská Amerika – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

14. ledna 2007

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

Jihozápadní Asie – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

30. března 2007

geologie – alpinidy – mladé orogény – **Atlas**

- **Kavkaz**
- **Elborz**
- **Hindúkús**

- **pohoří** – Taurus, Antitaurus, Pontské poh., Zagros, Kopet Dag,...
- **nížiny** – Mezopotámie
- **nejnižší bod** – hladina Mrtvého moře (-408 m)

podnebí – suchá, teplá léta

- deštivé zimy

fauna – velká část byla **vyhubena již ve starověku** (lvi, gepardi, levharti, žirafy,...)

- velbloudi, gazely, přímorožci, hadi, štíři,...

flóra – proso, obilniny, tabák, olivy, vinná réva, ořechy, datlová palma, citrusy, fíky,...

- konopí, **mák (opium)**

obyvatelstvo – PP – 1%

- 0,26 mld. obyvatel

náboženství – převažuje **ISLÁM**

- Kypr – křesťanství
- Izrael – judaismus

města – aglomerace – Káhira (10 mil. ob.) Egypt

- Teherán (7 mil. ob.) Írán
- Istanbul (6 mil. ob.) Turecko
- ...

hospodářství – **ložiska ropy**

svět -	těžba	vývoz
1.	Saúdská Arábie	Saúdská Arábie
2.	USA	Írán
3.	Rusko	Venezuela
4.	Írán	Spoj. Arabské Emiráty
5.	Mexiko	Kuvajt

ZEMĚPIS

integrace – vojensko-politické – **NATO** – Turecko
– **LAS** – liga arabských států

– ekonomické – **OPEC** – ropa
– **EU** – Kypr

Státy

Západní Sahara – okupované území Marokem (asi od roku 1975)

Libye – mezi Alžírskem a Egyptem
– hl. město – **Tripolis**
– vlajka čistě zelená
– 1969 – **M. Kaddafí** – do dnes „prezident“
– podporoval terorismus
– hospodářství – hlavně **ropa**

Egypt – 1914 – britský protektoriát
– 1952 – nezávislost
– současný prezident **H. Mubarak**

Saúdská Arábie – **100% muslimové**
– jiné náboženství trestné
– práva žen jsou nízká
– království
– **největší produkce ropy**

Kuvajt – konstituční monarchie
– ložiska ropy
– 1990 – **napaden Irákem** (kvůli ropě)
– 1991 – operace **Pouštní bouře** (osvobození Kuvajtu)

Katar – emirát
– ropa, z. plyn
– odsud vysílá **Al-Džazíra**

Bahrajn – ropa

Omán – absolutistická monarchie (sultán)
– uzel **námořní přepravy** (kontejnery)
– stabilní měna
– ekonomicky nezávislý na těžbě ropy

Spojené Arabské Emiráty – emiráty – Dubaj
– Šárdžá
– Fudžejra
– Abú Zabí
– Adžmán
– ...

ZEMĚPIS

Jemen – 20 mil. ob.
– prezidentská republika
– **ropa**
– cata – rostlina

Irák – 1958 – **vojenský převrat** – svržení monarchie
– 1979 – **Saddám Husajn** – prezident
– 1980 – 1988 – Husajn napadá Írán
– 1990 – Husajn napadl Kuvajt – poražen USA (Pouštní bouře)
– 2003 – **americká invaze v Iráku**

Írán – po 1. sv. válce – **Réza Šáh Páhloví** – zavedl pojem Írán
– po 2. sv. válce – vládne jeho syn
– 1978 – **protivládní demonstrace** – převrat a vrací se **Ajatolláh Chomejní** († 1989)
– vzniká Íránská islámská republika
– 1980 – S. Husajn...
– 2005 – prezident Ahmádínežád
– **Ajatolláh Chamenej** – dnešní Ajatolláh

Afghánistán – Hindúkús
– jeden z **nejchudších států světa**
– 30. – 70. léta 20. stol. relativní klid
– 1978 – **převrat** (Afgánská komunistická strana)
– 1979 – USA financuje protivládní **mudžáhidy**
– 1979 – **ruská intervence** – válka (do 1989)
– 1,5 mil. obětí
– 4 mil. uprchlíků
– generál A.Š. **Masúd** – mudžáhid
– v 90. letech se formuje **Taliban** – 1996 – 2001 – totalitní režim založený na islámském právu šaría
– podpora produkce opia
– 2001 – intervence USA – **svržení Taliban**

Kurdové – **etnikum** (nejpočetnější etnikum na světě, které **nemá vlastní stát**)
– indoevropané
– na území **Turecka, Iráku, Íránu, Sýrie**

další látka

ZEMĚPIS

Jižní Asie – poznámky 5.A GVN

Martin Konhefr, GVN

26. dubna 2007

(moc toho není...)

geografie – na konci druhohor dochází ke **kolizi indické a euroasijské desky**
– orogeneze – **Himaláj, Karákoram**

oddělují indický subkontinent od tibetské náhorní plošiny
(vrcholy přes 8 000 m)

vodstvo – řeka **Indus** – protéká Pákistánem
– řeka Ganga – 2. nejvodnatější řeka světa, ústí v Bangladéši

podnebí – monzuny – pravidelné větry měnící během roku převládající směr svého proudění
– vznikají **vlivem rozdílné rychlosti ohřívání pevniny a oceánů**
v jednotlivých ročních obdobích

- **letní** – červen → září
 - v létě se pevnina ohřívá rychleji než oceán
 - nad pevninou ohřátý vzduch stoupá a vzniká tlaková níže ↓
přitahuje vlhký vzduch z oceánu
- **vane na pevninu** – srážky
- **zimní** – opačná situace (chladný suchý vzduch)

flóra – cedr himalájský, bambus, fíkovníky, lotos, mangrove, koryfa talipotová,

fauna – tapír, slon, tygr, nosorožec, hulman, gaur, delfínovec, gaviál, kobra, kur bankivský, páv, loskuták, alexandr, netopýřík, holub nikobarský,

socioekonomie – celkem asi 1, 5 mld. obyvatel

- 17. stol. – britská Východoindická spol.
 - systematická kolonizace
- 19. stol. – britská Indie
- 1947 – britská Indie rozdělena → Indie
 - Vých. Bangladéš (1971 Bangladéš)
 - Západní Pákistán

ZEMĚPIS

obyvatelstvo – Indie – přes **1 mld. obyvatel** (2001)
– odhad 07 – 1, 1 mld. obyvatel

– PP – 1, 4 %

– **III. fáze DR**

– prům. věk – 64 let

– značná **etnická různorodost**

– kolem **1600 jazyků** (z toho 200 s více jak 10 000 mluvčími)

– federace – 28 spolkových států

– 7 svazových teritorií

náboženství – hinduismus – 80%

– islám – > 13%

– ostatní – kolem 7%

– **hinduismus** – nábožensko-sociální systém

– polyteismus

– hlavní bohové – Brahma, Višnu, Šiva,..

– reinkarnace

– **kastovní systém** společnosti – **4 varny** – **brahmáni** (duchovní)

– **kšátriové** (vládci, vojáci)

– **vaišové** (obchod, profese)

– **šúdrové** (služební)

+ nedotýkatelní (spodina společnosti, nečistí)

hospodaření – nízké HDP/obyv.

– slabě rozvinutá ekonomika

– **převaha zemědělství** – 50 – 90 %

– Indie – 28% HDP zemědělství

– jedna z nejvíce rozvíjejících se ekonomik

– průmysl a služby asi 70 %

– **export** – rýže a luštěniny

– technické plodiny

– **urbanizace států** – 1/ Pákistán

2/ Indie, Maledivy

3/ Srí Lanka

4/ Nepál

5/ Bhútán

6/ Bangladéš

ZEMĚPIS

- **HDP/obyv.** – 1/ Srí Lanka
2/ Indie
3/ Maledivy, Pákistán
4/ Bangladéš
5/ Nepál
6/ Bhútán

Státy – **Pákistán** – obyvatelstvo – 170 mil. ob.

- 6. nejlidnatější
- PP – > 2,1 %
- v J Asii **nejvyšší urbanizace** (34%)
- největší město – **Karáčí**

– **Bangladéš** – obyvatelstvo – 150 mil. ob.

- PP – > 2,1 %
- **etnicky homogenní** (98% Bengálci)
- náboženství – islám – 88%
- hinduismus – 11%

– největší město – **Dháka**

– **Nepál** – 140 tis. km²

- obyvatelstvo – 28 mil. obyvatel (gurkhové)
- PP – 2,4 %
- ÚP – 4,1

– jazyk – **nepálština**

– náboženství – nejvíce hinduismus, dál buddhismus

– hlavní město – **Káthmandí**

– historie – Británie, **od 1923 samostatnost**

- 1996 – povstání maoistů
- 2001 – masakr královské rodiny (Dipendra)
- dnes – **nestabilní politická situace** (demonstrace, útoky maoistů)

– království

– **Bhútán** – 50 tis. km²

- obyvatelstvo – 2,5 mil. obyvatel (bhútiové, gurungové)
- PP – 2 %

– hlavní město – **Thimphu**

– **absolutistická monarchie**

– náboženství – **buddhismus**, hinduismus

– historie – 1910 – britský protektorát

– člen OSN

– nízká urbanizace

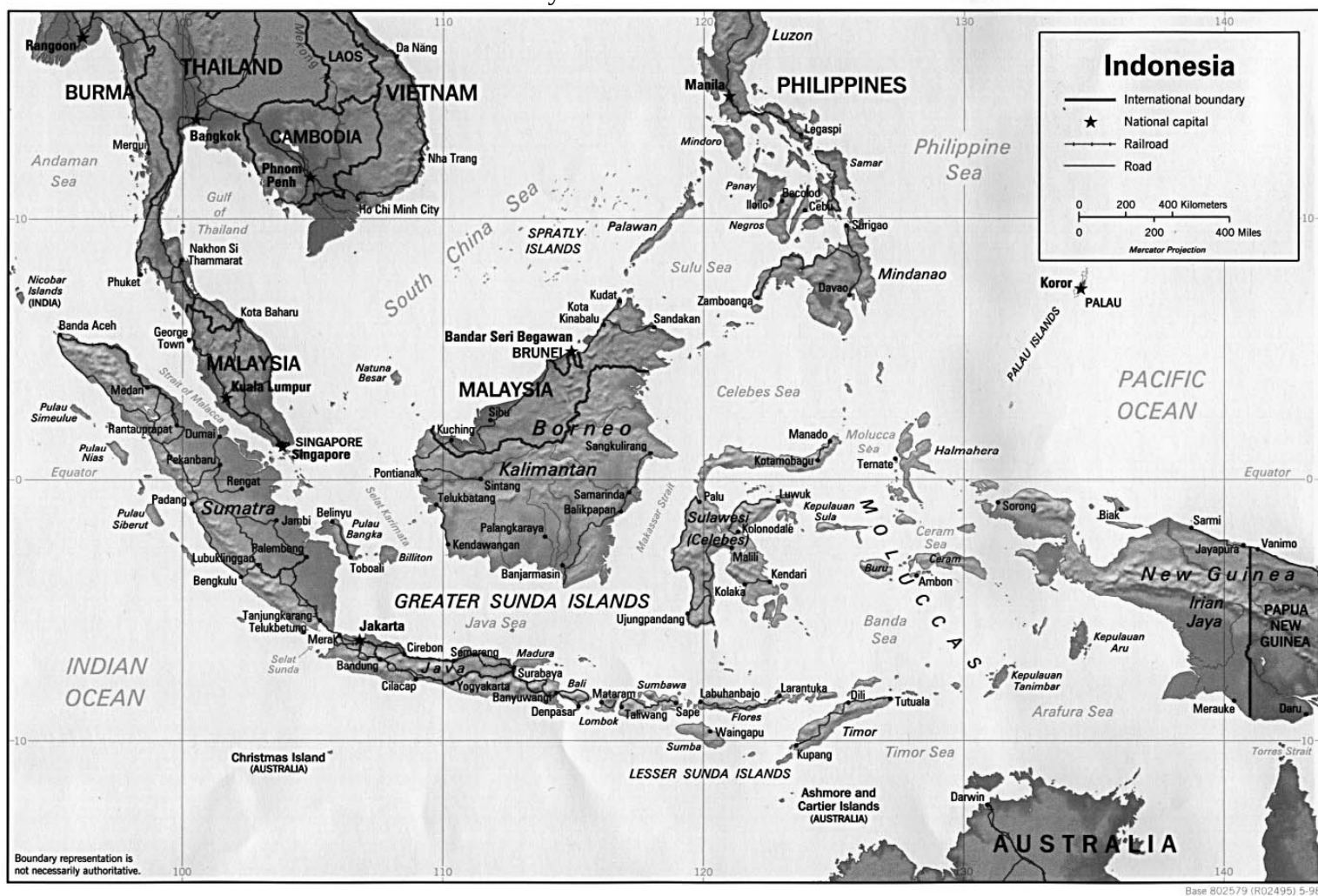
ZEMĚPIS

Jihovýchodní Asie – poznámky 5.A GVN

Nikola Vaňásková, GVN

31. května 2007

- poloo. **Zadní Indie** (Barma => Myanmar, Thajsko, Laos, Kambodža, Vietnam)
- Malajsie
- **ostrovy** – Velké a Malé Sudy (Indonésie, Moluky, Filipíny, Nová Guinea)
- **geologie** – útvary druhohorního až třetihorního stáří
– oblast kolize litosférických desek

- **tektonicky aktivní oblast** (sopečná činnost, zemětřesení, tsunami)
- **podnebí** – tropické (rovníkové) ovlivňováno **monzuny** – hlavně na pevninské části (Zadní Indie)
 - tropické deštné lesy
 - vysoká hustota zalidnění
→ Jáva (1000 ob./km²)

ZEMĚPIS

- **flóra** – dvojkřídláč (*Dipterocarpus*) – opadavý strom
 - kapok, týk – velké pralesní stromy
 - áron titánský
 - raflézie arnoldova
 - láčkovky – masožravé
 - orchideje
 - fíkovníky
 - ...
- **fauna** – ptakokřídlec – motýl, rozpětí asi 25 cm
 - Mormolyce – brouk
 - nosorožec sumaterský, jávský
 - tygr sumaterský
 - babyrusa (endemit)
- **obyvatelstvo** – oblast na začátku čtvrtohor osídlena lidmi (rod *Homo*)
 - člověk jávský
 - *Homo floresis* – 2003, trpasličí člověk
 - mongoloidní-australoidní rasa
 - > **0,5 mld. lidí**
 - asi 200 mil. lidí v Indonésii
 - **PP** – Indonésie – 1,6%
 - Vietnam – 1,5%
 - Filipíny – 2%
 - 3. fáze DR
 - **rozmístění** obyvatel – vysoká hustota – ústí velkých řek – > 200 ob./km²
 - Filipíny – > 200 ob./km²
 - Jáva (130 mil.) – > 1000 ob./km²
 - **města** – Jakarta – > 14 mil. obyvatel
 - Manila – > 11 mil. obyvatel
 - ...
 - urbanizace – prům. 25%
 - Malajsie, Filipíny – > 50%
 - **náboženství** – buddhismus (Thajsko, Myanmar, Vietnam, Laos, Kambodža)
 - islám (Malajsie, Indonésie)
 - křesťanství (Filipíny)
 - **jazyky** – angličtina – Singapur
 - portugalština – Východní Timor
- **hospodářství** – NIZ – nově industrializované země (60. – 70. léta 20. stol.)

ZEMĚPIS

- **státy – Kambodža** – konstituční monarchie
 - hl. město – **Phnompenk**
 - úřední jazyk – khmerština
 - asi 14 mil. obyvatel
 - Khmerové – hlavní etnikum
 - tvorba HDP – 43% zemědělství
 - 20% průmysl
 - 37% služby
 - **náboženství** – buddhismus
 - **historie** – 9. – 14. stol. n. l. – Khmerská říše
 - Angkor – město založil khmerský král Džajavarman II. v 8. – 9. stol. n. l.
 - 190 km² – největší středověké město v 11. – 13. století
 - hlavní město Khmerské říše
 - 19. stol. – Kambodža francouzským protektorátem
 - **1953 – nezávislost**
 - 1975 – převrat, k vládě se dostávají **Rudí Khmerové** v čele s komunistou **Pol Potem**
 - „**reformy**“ – městské obyvatelstvo vyhnáno na venkov, zrušeno školství, média, peníze,..
 - reformy provází cílená **genocida** intelektuálů, menšin,..
 - při této krutovládě zemřelo na **2 miliony lidí**
- **Vietnam** – republika (komunismus)
 - hl. město – Hanoi
 - 84 mil. obyvatel
 - náboženství – buddhismus 67%
 - **tvorba HDP** – 25% zemědělství
 - 35% průmysl
 - 40% služby
 - zemědělství – kešu (vývoz – 1. místo na světě), rýže (2. místo)
 - **historie** – 111 př. n. l. – 939 n. l. – čínská nadvláda
 - 19. stol. – francouzská kolonie
 - 1945 – 1954 – **1. indočínská válka**
 - komunističtí povstalci vedení Ho Či Minem porazili francouzské vojsko a získali nezávislost
 - 1954 – **Vietnam rozdělen** podél 17. rovnoběžky **na severní** (komunistický, město Hanoi) a **jižní** (antikomunistický, město Saigon)
 - 1964 – 1975 – válka ve Vietnamu

ZEMĚPIS

- **pacifický ohnivý prstenec** – dlouhý asi jako rovník (40 000 km)
 - hlubokomořské příkopy, sopečná pohoří
 - **90% světových zemětřesení**
 - $\frac{2}{3}$ sopek světa
 - Kamčatka, Kurilské ostrovy, Japonsko, Nový Zéland
 - výbuchy – **Tambora** – ostrov Sumbawa (Indonésie)
 - 1815
 - **Krakatau** – sopečný ostrov (1883)
 - **Mt. Pelée** – ostrov Martinique (1902)
 - hlavní zóna prstence – Sumatra, Jáva, Flores, Zumbava, ... filipínská deska
- **Malajsie** – federativní konstituční monarchie
 - hl. město – **Kuala Lumpur** (1 145 000 obyvatel)
 - státní zřízení – **sultanát**
 - státy – např. Sarabah, Sarah
 - **historie** – 1509 – portugalská nadvláda
 - 20. léta 19. stol. – roste síla britského vlivu
 - **1957 – vyhlášení nezávislosti**
 - **obyvatelstvo** – asi 24 mil. obyvatel
 - složení – Malajci (61%), Číňané (30%), Indové (9%)
 - náboženství – **islám** (53%), buddhismus (17%)
 - hospodářství – **vývoz** – ropa, z. plyn, rudy
 - Petronas Towers in Kuala Lumpur →
- **Thajsko** – konstituční monarchie – král (od 1932)
 - hl. město – **Bangkok**
 - Chakri dynastie (1782 – současnost)
 - **obyvatelstvo** – 65 mil. obyvatel
 - náboženství – theravádový buddhismus
 - hospodářství – vývoz – ovoce, cukrová třtina, rýže, kaučuk,...
- **Indonésie** – republika (nezávislost 1945)
 - do 1945 – nizozemská východní Indie
 - **největší ostrovní stát** – asi 15 000 ostrovů (6 000 obydlených)
 - 2. největší – Nová Guinea, 6. největší – Sumatra

ZEMĚPIS

- **obyvatelstvo** – **4. nejlidnatější** stát světa – > 220 mil. obyvatel
 - Jáva – > 130 mil. obyvatel (tj. asi 60%)
 - **3. fáze DR**
 - urbanizace – 42%
 - jazyk – **indonéština**
 - **gramotnost** – 90%
 - náboženství – **islám** – 86%
 - nejlidnatější muslimský stát světa
 - křesťanství – menšina
- **hospodářství** – síla ekonomiky roste
 - ropné bohatství
 - rozvinutá hutní základna
 - Sundský šelf – ropa, cín, železo, mangan, wolfram
- **zemědělství** – nedostatek orné půdy nutí intenzifikovat zemědělskou výrobu
 - snaha o soběstačnost v zemědělských produktech
 - snížily se plochy exportních plodin a posílila se specializace
 - koir, palmový olej, kopra,..
 - zákaz vývozu kůží a surového dřeva podpořil domácí zpracování těchto surovin
- obchodní **partneři** – export – Japonsko
 - USA
 - Singapur
- **Singapur** – ostrovní městský stát
 - parlamentní **republika** (od 1965), hl. město – **Singapur**
 - **historie** – 1819 – kolonizován Brity (Britská východoindická spol.)
 - od 60. let prudký **růst ekonomiky** a zlepšování živ. úrovně
 - industrializace zaměřená na elektroniku a přené strojírenství
 - od 80. let vznikají **finanční centra**
 - ekonomické jádro celého makroregionu
 - **světová dopravní křižovatka**, finanční centrum
 - 18. nejbohatší země světa
 - patrně **země s nejvyšším HDP/ob.** – 27 000 USD
- **Východní Timor** – republika
 - hl. město – **Dilí**
 - **obyvatelstvo** – přes 1 mil. obyvatel
 - náboženství – katolíci (90%)
 - jazyk – **portugalština**
 - historie – 2002 – nezávislost
 - **hospodářství** – ropa, rybolov, káva,..
 - vývoz – káva, vanilka

ZEMĚPIS

- **Brunej** – na ostrově Borneo
 - státní zřízení – **sultanát**, hlava státu – H. Bolkich
 - **obyvatelstvo** – 380 000 obyvatel
 - jazyk – **malajština**
 - náboženství – **islám** (67%), buddhismus
 - **historie** – 1888 – britský protektorát
 - 1929 – objevení ropy
 - 23 600 USD/ob.
 - **hospodářství** – rýže, kokos, citrusy, banány,...

- **Filipíny** – asi přes 7 000 ostrovů
 - prezidentská republika
 - **obyvatelstvo** – 90 mil. obyvatel
 - náboženství – katolíci (83%)
 - jazyky – angličtina, filipínština
 - hl. město – **Manila**
 - **historie** – 1901 – americká nadvláda
 - 1942 – 1945 – okupovány Japonskem
 - **1946 – nezávislost**
 - 5 100 USD/ob.
 - **hospodářství** – uhlí, ropa, z. plyn, rudy,...
 - **vývoz** – elektronika, stroje, kokos
 - Apo – nejvyšší sopka

další látka je v jiném souboru